

Motion till riksdagen 2022/23:981

av **Martin Kinnunen m.fl. (SD)**

Marin miljö och vattenvård

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med att återställa Östersjön mot bakgrund av de senaste decenniernas hårda miljöbelastning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strukturkalkning bör lyftas fram som en åtgärd som underlättar upptag av näringsämnen för att minska läckage från jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på EU-nivå se över förutsättningarna för en kvotplikt på icke-jungfrulig fosfor och icke-jungfruligt kväve och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för Helcom, Helsingforskommissionen, arbeta för att ytterligare bredda och fördjupa det regionala samarbetet i Östersjöregionen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statligt stöd även bör kunna utgå till dränering i samband med strukturkalkning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behoven av ökade forskningsinsatser för att finna effektiva metoder att minska näringstillförseln från jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetet på EU-nivå med återvunnen fosfor och återvunnet kväve och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behoven av större flexibilitet i val av lösning för vatten och avlopp och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som har ett enskilt avlopp som uppfyller gällande miljö- och hälsokrav i normalfallet inte ska påtvingas ett kommunalt avlopp och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om dialogmöten i samband med anslutning till kommunala avlopp och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avloppsdeklarationer och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs en helhetsstrategi i arbetet för att reducera problemen med plast i marin miljö och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fokus i forskning rörande mikroplaster bör riktas mot de minsta plastpartiklarna av nanostorlek och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer långsiktigt stöd bör erbjudas berörda kommuner vad gäller strandstädning och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta internationellt för att stödja länder som drabbats av mycket plastavfall, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärder bör vidtas för att minska den totala användningen av plastprodukter och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att produkter som förenklar återvinning av plast högre upp i avfallshierarkin bör uppmuntras och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte totalförbjuda enskilda plastprodukter och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera en utredning kring lustgas från reningsverk och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att justera EU:s vattendirektiv och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att harmonisera kemikalielagstiftningen och EU:s vatten- och havsmiljölagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om screeningkampanjer i fråga om avloppsvatten och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattendirektivet och dess förslag till åtgärder måste präglas av kostnadseffektiva åtgärder och en balans mellan god vattenmiljö och ett hållbart, konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk samt bevarande av kulturarv och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att systemet för avgörande av åtgärder under vattendirektivet måste revideras och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vatten är grundläggande för liv och måste betraktas som världens viktigaste naturresurs. Sverige har en av Europas längsta kuster. På grund av misskötsel, miljöförstöring och övergödning domineras vattnen i dag av tillstånd som kraftigt försvårar exempelvis ett livskraftigt stort fiske. De största problemen förekommer i Östersjön, som för Sverige och norra Europa har en fundamental betydelse i ekonomiskt, kulturellt och ekologiskt

avseende. Östersjön associeras sedan tidigare med ett antal miljöproblem, inte minst övergödning och döda bottnar. Detta innanhav är särskilt känsligt på grund av sin begränsade vattenmängd och sitt begränsade utbyte av vatten med intilliggande hav. Dessutom är Östersjön avrinningsområde i en region med 90 miljoner invånare. Sverige intar geografiskt en framträdande roll bland länderna kring Östersjön och kan förväntas genomföra stora delar av miljöarbetet.

Problem med övergödning

Övergödning, i synnerhet tillförsel av kväve och fosfor som orsakar syrebrist, bottendöd och algblomning, förekommer i en omfattning som frekvent beskrivs som alarmerande. Situationen har förbättrats, men det går långsamt. Tillförseln av kväve har minskat men måste sjunka ytterligare för att stoppa problemen som övergödning medför. Med nuvarande utveckling kommer det dock att ta mycket lång tid att få god status på stora delar av Östersjöns vatten.

Källorna till övergödning är flera: luftdeponi, orenade avlopp och näringsläckage från jordbruket kan nämnas. Problematiken är inte ny, och sedan tidigare pågår regionala initiativ, bland annat för att reducera näringsläckage och oljeutsläpp. Här kan Helcom, Helsingforskommittén, framhållas. Det är ett forum för samordning av miljöfrågor med anknytning till Östersjön, och det omfattar samtliga nio länder med Östersjökust samt EU.

Flera konventioner för skydd av Östersjöns miljö har tagits fram av Helcom och undertecknats av medlemsländerna. Den senaste konventionen trädde i kraft år 2000 och uppdaterades senast 2021. I dokumentet uttrycker medlemsländerna en strävan att genom lagstiftning skydda Östersjöns marina miljö. I den uppdaterade planen täcks flera temaområden än tidigare in och även målsättningarna för arbetet har uppdaterats. I den nya planen omfattas cirka 200 åtgärder fördelat mellan fyra prioriterade områden där övergödning är ett av dessa. I denna kontext bör understrykas att Östersjöns miljö och bestånd av fisk inte bara behöver skyddas och bevaras, utan snarare återställas, mot bakgrund av de senaste decenniernas hårda miljöbelastning.

Det är av stor vikt att Sverige fortsätter och intensifierar detta arbete, både nationellt och regionalt. På senare år har Helcom även fått en koordinerande roll i EU-ländernas arbete med havsmiljödirektivet runt Östersjön. Det är önskvärt att mer fokus riktas på samarbetet inom ramen för Helcom.

Det mesta tyder i dag på att åtgärder till lands är mest effektivt, och här kan vi se att åtgärderna på jordbruksområdet varit blandade. Det behövs fortfarande mer forskning efter effektiva åtgärder, samtidigt som kunskapsspridningen måste bli bättre.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har nyligen fått i uppdrag att inrätta ett nationellt 10-årigt program om hav och vatten, vilket Sverigedemokraterna välkomnar. Det finns potential för återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel. Marknaden för dessa är dock mycket liten i dag, varför en strategi krävs på EU-nivå. En kvotplikt inom EU på inblandning av återvunnen fosfor och återvunnet kväve bör utredas närmare.

En fortsatt restriktiv hållning bör gälla för utsläpp av kväve och fosfor från källor till lands. Positivt är fortsatta försök med strukturkalkning, vilket kan minska näringsläckaget från vissa typer av jordar. Detta är i regel en lönsam investering för jordbrukaren på sikt. Strukturkalkning kräver dock god dränering, vilket kan bli ett

problem om marken arrenderas eller om kostnaden för dränering upplevs som alltför hög på kort sikt. Det bör utredas huruvida bidrag till åtgärder även för dränering ska kunna utgå när det sker i samband med strukturstyrning.

Arbetet med att minimera näringsutsläpp från jordbruk och andra källor bör i princip också fortgå. Samtidigt som arbetet för att minska näringsstillförseln till våra vatten bör intensifieras är det viktigt att arbetet inte bidrar till att försämra konkurrenskraften för svenskt lantbruk.

Enskilda avlopp

Det är i dag ett problem av varierande karaktär att det förekommer många avlopp som inte är godkända. Regelverket kring enskilda avlopp och krav om anslutning till kommunalt avlopp har mycket stor påverkan på människor. Särskilt stor är påverkan för människor som lever på landsbygden och som har sämre möjligheter att låna på fastigheten än de som bor i storstadsområden. Regelverket varierar från kommun till kommun, där definitionen av vilka fastigheter som ingår i ett större sammanhang har stor betydelse, eftersom det inom större sammanhang är kommunernas ansvar att tillhandahålla lösningar för vatten och avlopp och ta betalt för detta. Dessa kostnader är ofta oproportionerligt stora för den enskilde. Det bör därför vara obligatoriskt med dialogmöten tillsammans med fastighetsägare innan arbete med anslutning till kommunalt avlopp sker.

Det behövs större flexibilitet i val av lösning för vatten och avlopp. Varje åtgärd bör föregås av att kommunerna genomför en kostnads-nyttoanalys som visar på att miljönyttan står i proportion till kostnaden. Reglerna för enskilda avlopp bör möjliggöra att den som har ett enskilt avlopp som uppfyller gällande miljö- och hälsokrav i normalfallet inte ska påtvingas ett kommunalt avlopp. Om detta ändå sker bör den ersättning som den enskilde får för att lösa in sitt enskilda avlopp beräknas utifrån en avskrivningstid på 20 år, i stället för som i dag på tio år. Betalning av anslutnings- och anläggningsavgift bör först ske när fastigheten börjar använda det kommunala avloppet.

Utredningen Hållbara vattentjänster har föreslagit krav på avloppsdeklarationer vart sjunde år, som ska genomföras av den privata VVS-branschen. Sverigedemokraterna ser med oro på de ökade kostnader som detta för med sig för enskilda fastighetsägare. Sverigedemokraterna ser negativt på förslaget och anser att inspektionerna även fortsättningsvis ska skötas av kommunerna.

Plast i marin miljö

Förekomsten av plast i marin miljö och andra ekosystem är ett potentiellt tilltagande bekymmer. Marin nedskräpning utgör ett allt större problem, givet att materialet sprids och orsakar oöverskådliga skador. Enligt en publikation i den fackvetenskapliga tidskriften Science, hamnar mellan 1,5 och 4,5 procent av all tillverkad plast i havet.

Det innebär fyra respektive 12 miljoner ton per år. Problemet är globalt. Den absoluta merparten av plastskräpet härstammar från några få floder, varav de flesta finns i Asien. Samtidigt är forskningsläget oklart vad gäller mikroplast. Det behövs tillräcklig forskning kring hur mikroplast påverkar miljön och människors hälsa, då forskningsläget om nanoplast är bristande. Mer långsiktigt stöd bör erbjudas berörda kommuner vad gäller strandstädning. Sverige bör också arbeta internationellt för att stödja

drabbade länder i arbetet med förbättrade system för avfallshantering. Forskningen om mikroplast bör styras mot de minsta plastpartiklarna av nanostorlek, där osäkerheten om skadorna i dag är störst. Sverige bör agera regionalt, nationellt och internationellt för att intensifiera arbetet med att lyfta problematiken i internationella forum. Möjlighet att göra störst skillnad finns i synnerhet i och kring Östersjön, där Sverige är landet med längst kust. Samtidigt är det viktigt att understryka att en kraftig majoritet av allt plastskräp härrör från andra kontinenter än Europa och Sveriges bidrag torde i sammanhanget vara begränsat. För att effektivt kunna arbeta mot plast i hav är det grundläggande med ett internationellt perspektiv, framför olika typer av plakatpolitiska åtgärder i Sverige och Europa.

Arbetet med att få fram material för plaster som enklare kan återvinnas bör fortgå. Ökade resurser bör avsättas för att kartlägga och reducera flödena av plast i samhället och generellt minimera konsekvenserna för miljön. Däremot är det negativt med totalförbud riktade mot vissa plastprodukter, både nationellt och inom EU. Grundproblemet är inte plast i sig, utan brister i hanteringen av avfallet. Detta tenderar att utmynna i symbolpolitik och stelbent byråkrati, utan mätbar miljöeffekt, inte minst eftersom man på så vis riskerar att ersätta engångsartiklar av plast med andra, dyrare produkter med större miljöpåverkan. Däremot borde produkter som förenklar återvinning av plast högre upp i avfallshierarkin uppmuntras.

Utredning kring utsläpp av lustgas från reningsverk

Lustgaser är nästan 300 gånger mer potent växthusgas än koldioxid och bidrar också till att ozonskiktet tunnare ut. Vid biologisk rening av kväve och fosfor bildas lustgas som en biprodukt vid reningsverk. I dag saknas kunskap om var i processen utsläppen av lustgas sker då det inte finns några krav på att mäta detta. Mätningar har gjorts på vissa reningsverk för att få en uppfattning om hur stora utsläppen är. Det skulle behöva göras en utredning kring utsläpp av lustgas från reningsverk för att bättre förstå hur de skapas för att sedan se över metoder för att minska utsläppen.

Dricksvatten och EU:s arbete

Dricksvatten är en grundläggande förutsättning för liv och är att betrakta som en av våra allra viktigaste resurser. I takt med tekniska framsteg, större befolkning och ökade krav på rening krävs det framöver förnyelse av de svenska reningsverken. Vi behöver få möjlighet att avskilja såväl fler näringsämnen som läkemedelsrester, och reningsverken måste kunna höja sin kapacitet. EU:s vattendirektiv är i dag ett hinder i detta arbete, och det har fattats domslut som inneburit att reningsverk inte kan byggas i den omfattning som krävs för att möjliggöra maximal rening. Direktivet hindrar i dag investeringar i ny avancerad teknik som kan möjliggöra rening av läkemedelsrester, samtidigt som regelverket gynnar mindre effektiva anläggningar. Det är viktigt att regeringen agerar inom ramen för EU-samarbetet för att förändra vattendirektivet så att miljöskyddande verksamheter såsom avloppsreningsverk och andra miljöåtgärder i samhället alltid ska kunna tillåtas.

Problem med föroreningar kan inte enbart lösas genom bättre rening, utan tillförseln måste begränsas och ansvaret på producenterna måste öka. Sverige bör fortsätta att arbeta för en utvecklad kemikalielagstiftning inom EU, där en del av arbetet bör handla

om att harmonisera EU:s kemikalielagstiftning med EU:s vatten- och havsmiljölagstiftning.

Kunskapsunderlaget vad gäller de kemikalier som flödar från våra samhällen är i dag bristfälligt. Detta försvårar arbetet med träffsäkra åtgärder. Det vore önskvärt om Helcom kunde inleda arbetet med screening av avloppsvatten för att öka kunskapen om mindre kända kemiska föroreningar i vårt vatten.

Martin Kinnunen (SD)

Staffan Eklöf (SD)

Elsa Widding (SD)

Beatrice Timgren (SD)

Björn Tidland (SD)

Mats Nordberg (SD)